

Міністерство освіти і науки України

**Харківський національний аграрний університет
імені В. В. Докучаєва**

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Матеріали

**Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої
90-річчю економічної освіти в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва
(3-4 жовтня 2019 р.)**

Частина 2

Харків – 2019

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О.В. Ульяновченко, чл.-кор. НААНУ, д-р екон. наук, професор; **В.М. Петров**, канд. екон. наук, професор університету; **Шелудько Р.М.** – перший проректор, професор університету; **Василішин С.І.**, канд. екон. наук, доцент; **Ю.Л. Філімонов**, канд. екон. наук, доцент; **О.В. Горох**, канд. екон. наук, доцент; **Т.Ю. Білоусько**, канд. екон. наук, доцент; **Т.А. Бутенко**, канд. екон. наук, доцент; **О.І. Гуроров**, д-р екон. наук, професор; **Л.О. Ломовських**, д-р екон. наук, професор університету; **М.Ф. Огійчук**, канд. екон. наук, професор; **О.В. Олійник**, д-р екон. наук, професор; **Г.П. Пасемко**, д-р наук з держ. упр. професор; **В.В. Ярова**, канд. екон. наук, доцент; **Нагаєва Г.О.**, старш. викладач; **Пономарьова М.С.**, канд. екон. наук, доцент; **Р.М. Остапенко**, канд. екон. наук, доцент; **Ю.В. Пашенко**, канд. екон. наук, доцент; **І.О. Шарко**, канд. екон. наук, доцент.

Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річч. екон. освіти в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 3-4 жовтня 2019 р. У 2 ч. Ч. 2 / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків: ХНАУ, 2019. – 264 с.

До збірника увійшли результати досліджень вітчизняних та іноземних науковців і практиків, аспірантів і студентів, які висвітлюють актуальні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектора України та інших країн.

Розраховано на вчених, викладачів, аспірантів та фахівців, які займаються питаннями інноваційного розвитку аграрного сектора економіки.

Видається за редакцією авторів.

ЗМІСТ

Секція 5. Формування конкурентоспроможної діяльності сільськогосподарських товаровиробників в умовах міжнародної інтеграції	8
Amit Kumar Goel Role of agriculture in the economic development of Ukraine.....	8
Бага Л.Г. Світові тенденції розвитку органічного землеробства	10
Батюк Л.А. Досвід китайських реформ сільського господарства: актуальні питання для України	12
Гончаренко Н.Г. Управління мотивацією праці на підприємствах як засіб забезпечення його конкурентоспроможності.....	14
Кравченко Ю.М. Екологічна безпечність сільськогосподарської продукції та її конкурентоспроможність в умовах міжнародної інтеграції.....	17
Кузіна В. Ю. Інтеграція національного товаровиробника солодової продукції до європейської спільноти.....	18
Лещенко Л.О. Теоретичні аспекти підвищення якості овочевої продукції	22
Некрасенко Л.А. Інноваційні інструменти фінансової системи в сільському господарстві	24
Озерковський І.А. Стратегія інноваційного розвитку молокопереробних підприємств в умовах зовнішньоекономічної діяльності	28
Погорецька С.І. Управління підприємницькими ризиками сільськогосподарських підприємств в умовах виходу на міжнародні ринки..	31
Смик В.М. Управління конкурентоспроможністю експорто-орієнтованих лісгосподарських підприємств.....	36
Ульянченко Н.В. Окремі аспекти оцінки інноваційності виробництва сільськогосподарських культур	39
Урсол В.О. Залежність зовнішньої торгівлі від коливань валютних курсів....	42
Хаєцька О.П. Підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств України	44
Хромушина Л.А. Сучасні аспекти формування стратегічного набору сільськогосподарських підприємств	47
Чернікова А.П., Скоромна О.Ю. Конкуренція на аграрному ринку	49
Чуйко Н.В., Храпач К.Г. Шляхи підвищення конкурентоспроможності рибної галузі в Україні	52
Шобаєва Н.В., Бабан Т.О. Твіннінг як інструмент політики розширення та європейської політики сусідства ЄС для аграрної сфери України	54
Шиян Д.В. Окремі аспекти оцінки ефективності витрат при виробництві соняшнику	57

Шкільний О.О. Формування глобальної конкурентоспроможності аграрного сектора економіки	60
Секція 6. Інформаційне забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств агропродовольчого комплексу.....	63
Брояка А.А. Інформаційні технології як передумова ефективного розвитку інформаційно-консультаційної діяльності в сільському господарстві України	63
Бутенко Т.А., Сирий В.М., Радченко К.А. Вдосконалення інформаційного забезпечення аграрних підприємств в умовах євроінтеграційних процесів....	67
Косенко А.В., Лук'янова В.А. Особливості інформаційного забезпечення аграрного сектора економіки в Україні	69
Микитюк О.В, Семикопенко І.І. Місце і роль контролінгу в управлінні аграрним підприємством	71
Секція 7. Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу та фінансів в агропромисловому виробництві.....	75
Morozova G.S., Abbas Mardani Economic security as factor of steady development of agricultural enterprises.....	75
Ragulina I.I., Zinchenko A.V. Modern information technologies in the audit organization	77
Айлыева М.С., Керимов Г.Г. Приоритетные направления совершенствования деятельности по привлечению сбережений кредитными учреждениями Туркменистана.....	79
Акмаммедова Д.А. Основные направления социально-экономической политики регионов	83
Арапова А.М. , Керимов Г.Г. Перспективы развития банковского кредитования в Туркменистане	86
Бержанір І.А. Основні аспекти організації бухгалтерського обліку нематеріальних активів на підприємстві	88
Богданова А.В., Піскун К.А., Рагуліна І.І. Особливості обліку оплати праці в аграрних підприємствах та шляхи його вдосконалення	90
Борисова В.А. Управління екологічними ризиками при розробці інноваційно-інвестиційного проекту	93
Бровко Н.В., Дем'янишина О.А. Поняття інфляції та її вплив на сімейний бюджет в Україні.....	97
Бурко К.В. Організації бухгалтерського обліку в умовах дії факторів впливу на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств	99
Василішин С.І. Сутність та функції обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств	103

Таким чином, інфляційні процеси країни вкрай негативно впливають на бюджет українських сімей, а, отже, і на загальний рівень добробуту населення. Тому найважливішим напрямом соціально-економічної політики уряду та держави повинно бути досягнення стійкої позитивної динаміки добробуту населення на основі збільшення платоспроможного попиту, зокрема підвищення заробітної плати працюючого населення. Необхідною постає розробка системи соціальних стандартів, яка б дійсно забезпечувала гідний рівень життя населення та відповідала європейським стандартам, при цьому її запровадження має передбачати поступові етапи досягнення цих стандартів протягом кількох років окремо для кожної категорії населення.

Список використаних джерел: 1. Дем'янишина О.А. Вплив інфляції на бюджет середньостатистичної сім'ї в Україні. Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (29 вересня 2017 р). Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017. С. 69 – 72; 2. Долина К. В. Рівень життя населення України. Наукове мислення: Двадцять третя всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/53-dvadtsyat-tretya-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/553-riven-zhittya-naselennya-ukrajini> (дата звернення: 08.09.2019); 3. Мінімальна зарплата в Україні : веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/> (дата звернення: 08.09.2019); 4. Прожитковий мінімум в Україні 2019: веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/> (дата звернення: 08.09.2019)

УДК 657: 330.3:631.11

К.В. Бурко, асистент
Вінницький національний аграрний університет, Україна

ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДІЇ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Одним із найбільш ризикованих видів діяльності в Україні, є аграрне виробництво. В процесі господарської діяльності сільськогосподарським підприємствам доводиться стикатися з викликами зовнішнього та внутрішнього характеру і часом, керівництву підприємства необхідно приймати управлінські рішення у ситуаціях із заздалегідь невизначеними факторами дії на стан ведення справ.

Незважаючи на значну кількість літературних джерел присвячених економічній безпеці, недостатньо дослідженим є питання ролі організації бухгалтерського обліку в умовах дії факторів впливу на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств.

У відповідності до Закону України «Про основи національної безпеки» [1] загрози національній безпеці визначені як наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Для обґрунтування чітких і ефективних шляхів зміцнення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств дуже важливо виділити найбільш впливові сучасні небезпеки і загрози та проводити комплексне їх дослідження для передбачення та вчасної локалізації дії їх наслідків.

Різноманітні загрози економічній безпеці класифікуються за різними ознаками: за джерелом виникнення (зовнішні та внутрішні загрози); за відношенням до людської діяльності (об'єктивні та суб'єктивні); за систематичністю прояву (систематичні та несистематичні); за ступенем керованості (керовані та некеровані); за можливістю нейтралізації (такі, що частково піддаються нейтралізації та такі, що не піддаються нейтралізації); за впливом на складові економічної безпеки підприємства (ті, що впливають на усі її складові, на декілька складових та одну складову); за моментом виникнення (актуальні та потенційні); за об'єктивністю існування (реальні та мнимі); за частотою виникнення (постійні та випадкові); за ступенем очевидності (явні та приховані); за впливом на об'єкт (активні та пасивні); за сферою виникнення (правові; економічні; політичні; екологічні; соціальні; науково-технічні; технологічні; демографічні); за вірогідністю реалізації (реальні та потенційні); за тривалістю впливу на функціонування і розвиток підприємства (довготермінові, середньотермінові і короткотермінові); за характером прояву (закономірні та випадкові) [2, с.254-255].

Для підтримки економічної безпеки сільськогосподарських підприємств важливе значення має своєчасне виявлення загроз, пов'язаних з втратою його позицій на ринку та вибір напрямків його розвитку, які б забезпечили спеціалізацію і стабільність його розвитку.

За твердженням науковців, дія тих чи інших загроз може бути припинена без стороннього впливу в умовах нормального функціонування як економіки у цілому, так і окремих підприємств, а може потребувати нейтралізації за допомогою механізмів забезпечення економічної безпеки. Важливого значення набуває система своєчасного виявлення та попередження загроз економічній безпеці аграрного сектору, яка повинна ґрунтуватися на всебічному аналізі таких загроз і дозволить застосувати найбільш дієві механізми протидії цим загрозам [3].

Суттєво вплинути на забезпечення відповідного рівня економічної безпеки може удосконалення облікової та аналітичної функції в системі управління сільськогосподарським підприємством, адже фінансова та управлінська звітність є джерелами даних для оцінки ефективності його діяльності.

Об'єднання облікових та аналітичних операцій в єдиний процес та забезпечення безперервності цього процесу для формування інформаційної бази для прийняття управлінських рішень відноситься до основних завдань системи обліково-аналітичного забезпечення як складової системи економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Враховуючи, що фінансова безпека є найважливішою складовою економічної безпеки, на думку дослідників, сучасна система обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств потребує нового сутнісного наповнення як комплексу взаємодіючих та взаємопов'язаних методів, методик, процедур і моделей, призначених для обґрунтування прийняття управлінських рішень [4, с.145].

Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств визначається низкою як об'єктивних так і суб'єктивних факторів. Доречним, на наш погляд, є твердження, що при формуванні системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств необхідно враховувати фактори, які визначають ризиковість аграрного бізнесу: сезонність виробництва, залежність від погодних та кліматичних умов, тривалий період обороту капіталу, велика складність зміни асортименту продукції та технології, ряд інших причин [5].

Організації бухгалтерського обліку у формуванні системи економічної безпеки сільськогосподарських підприємств набуває особливого значення для прийняття управлінських рішень та належного рівня захисту майна підприємства від прояву негативних чинників з боку різних користувачів.

Ми схилиємося до думки економістів про те, що організація бухгалтерського обліку на підприємстві є досить важливим етапом в роботі підприємства, оскільки в подальшому від неї буде залежати ефективне функціонування підприємства і його безпека [6, с.149].

Основними цілями забезпечення економічної безпеки підприємства в частині бухгалтерського обліку є: своєчасне виявлення зовнішніх та внутрішніх загроз у системі бухгалтерського обліку; збереження та ефективне використання ресурсів підприємства (фінансових, матеріальних, інформаційних, кадрових); прогресивний, незалежний розвиток підприємства [7].

Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві, в першу чергу, знаходять своє відображення в обліковій політиці. Облікова політика підприємства, внутрішні накази і розпорядження, що формуються в її рамках, реалізують один із рівнів регулювання бухгалтерського обліку [8, с. 257].

Облікова політика закладає основу економічної безпеки у сфері фінансово-економічного управління. Вона обумовлює якість інформації та економічну ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства; регламентує форми облікової праці, що здатні гарантувати контроль не тільки за відповідністю облікової інформації дійсності, а й її збереження.

Розголошення інформації, що містить у собі комерційну таємницю є загрозою для економічної безпеки підприємства. Економісти вважають, що до складу принципів організації бухгалтерського обліку доречним є залучення принципу безпеки, який би мав на меті захист важливої облікової інформації, шляхом встановлення обмеження користувачів, віднесення її до інформації конфіденційного типу та запровадження обмежень при роботі з нею [9, с. 10].

Раціональна та системна організація бухгалтерського обліку дозволяє виявити проблеми і скорегувати діяльність підприємства до того, як ці проблеми переростуть в кризу і негативно вплинуть на його економічну безпеку.

Застосування всіх складових комплексної системи заходів організації бухгалтерського обліку забезпечує виконання бухгалтерським обліком основних його функцій. Необхідність впровадження комплексної системи заходів організації бухгалтерського обліку пов'язана з необхідністю підвищити відповідальність облікового персоналу на вимогу внутрішніх розпорядчих документів, які передбачають захист бухгалтерської інформації, що становить комерційну таємницю підприємства. Дотримання вимог щодо захисту облікової інформації підприємства гарантує його ефективне функціонування та значний потенціал розвитку в майбутньому [10, с. 151].

Отже, ефективне функціонування системи економічної безпеки підприємства передусім залежить від можливості отримання та використання якісної інформації про зміну зовнішнього і внутрішнього середовищ певного суб'єкта господарювання. Чітка та послідовна організація обліку на всіх стадіях виробничого процесу, сприятиме формуванню належного стану економічної безпеки сільськогосподарських підприємств. Для раціональної організації бухгалтерського обліку необхідно мати досконалу нормативно-законодавчу базу, фахівців з бухгалтерського обліку, що відмінно знають особливості діяльності сільськогосподарських підприємств та добросовісно виконують свою роботу з формування показників фінансової та галузевої внутрішньої управлінської звітності.

Список використаних джерел: 1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003р. № 964. 2. Орлик, О. В. Система загроз економічній безпеці суб'єктів господарювання [Текст] / О. В. Орлик // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. – Одеса : ОНЕУ. – 2014. – Вип. 1(52). – С. 250-257. 3. Утенкова К. О. Дестабілізуючі чинники зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства та їх вплив на економічну безпеку. Економіка та держава. 2019. № 8. С. 44–50. 4. Гнилицька Л.В. Напрями удосконалення облікової системи з метою забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л.В. Гнилицька // Комунальне господарство міст: Науково-технічний збірник. Серія: економічні науки. – Харків: Харківська національна академія міського господарства, 2011. - №100. – С. 144-153. 5. Мулик Я. І. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки аграрних підприємств / Я. І. Мулик. // Ефективна економіка. - 2014. - № 10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_28. 6. Гіржева О. М. Місце та роль бухгалтерського обліку в системі економічної безпеки підприємства / О. М. Гіржева, Н. О. Бірченко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2016. - Вип. 174. - С. 145-154. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_174_19. 7. Лазарева А.П. Фінансово-економічна безпека підприємства та механізм її забезпечення / А.П. Лазарева // Інноваційна економіка. – 2012. – № 32(6). – С. 305–307. 8. Євдокимов В.В. Особливості організації бухгалтерського обліку при забезпеченні економічної безпеки підприємства / В.В. Євдокимов, А.П. Дикий // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Збірник наукових праць Української академії банківської справи НБУ. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. - Вип. 24.

- С. 255–264., 9. Дикий А.П. Організація бухгалтерського обліку як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / А.П. Дикий. — Житомир: ЖДТУ, 2009. - 21 с. 10. Гіржева О. М. Місце та роль бухгалтерського обліку в системі економічної безпеки підприємства / О. М. Гіржева, Н. О. Бірченко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2016. - Вип. 174. - С. 145-154. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_174_19.

УДК 657.1:657.2: 338:330.131

С.І. Василішин, канд. екон. наук, доцент
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва,
Україна

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Останнім часом економічна безпека все частіше стає об'єктом наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних економістів, оскільки є індикатором рівня захищеності підприємства, галузі чи економіки країни в цілому від ризиків, які особливо загострюються в період економічних криз.

Сутність економічної безпеки компанії полягає в забезпеченні її прогресивного економічного розвитку з метою виробництва необхідних товарів та надання послуг, що відповідають потребам підприємства і соціальним потребам. Економічна безпека підприємства виявляється в забезпеченні її стабільної діяльності, із запобіганням витоку з нього будь-якої інформації. Чимало фахівців пов'язують зміцнення економічної безпеки підприємств з удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення управлінських процесів.

Саме бухгалтерський облік, аналіз та контроль забезпечують методологічну основу управління складними процесами операційної діяльності, надають користувачам достовірну та неупереджену інформацію про факти господарського життя, здатні вплинути на рівень економічної безпеки і ступінь загроз від ризиків різних видів діяльності.

Обліково-аналітичні аспекти управління активами в системі економічної безпеки підприємств вивчали зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти, серед яких Н. Аванесова, І. Баланюк, І. Бланк, Т. Бочуля, Л. Волощук, Т. Камінська, М. Огійчук, Л. Титенко та ін.

Як і раніше, найбільшу цінність серед інформаційних ресурсів займає інформація, підготовлена обліковою системою. Можна багато говорити про її ретроспективний характер, проте саме облікові дані є основою подальшого аналізу фінансово-господарського стану підприємства [1, с. 35].